

Комунальний заклад «Харківський Центр дитячої та юнацької
творчості №2
Харківської міської ради»

Розробка методичної рекомендації до модуля занять на тему:

«Ліплення з різних пластичних мас. Робота з пластиліном.»

Вік дітей: початковий – 4-6 років,

Основний рівень – 9-12 років,

Вищий рівень – 13-14 років

Керівник гуртка «Гончарство, кераміка та
художня обробка пластичних мас»

Подрезова Олена Степанівна ,
керівник гуртка-методист

Харків, 2022

Тема: Ліплення з різних пластичних мас – пластилин

План:

ВСТУП

I. РОЗДІЛ I:

1.1. Історія та виробництво пластиліну

1.2. Види пластиліну

1.3. Методика навчання та технічні прийоми ліплення

РОЗДІЛ II. Об'ємні фігурки з пластиліну для початківців.

РОЗДІЛ III: Пластилінові картини

3.1. Пластилінові картини на картоні. Рельєфні зображення

3.2. Рельєфні картини на CD дисках, або вінілових пластинках.

3.3. Малювання пластиліном на склі.

РОЗДІЛ IV. Пластилінова скульптура на каркасі.

ЛІТЕРАТУРА.

ВСТУП

В сучасних умовах, коли відроджуються духовні цінності українського народу, є доцільним використовувати можливості національних традицій, обрядів, ремесел для зміни ставлення учня до себе, свого здоров'я, сприяти формуванню світогляду, розвитку творчої особистості. Використовування сучасних методів та інтерактивних технологій навчання та виховання, які ефективно впливають на формування національної самосвідомості громадянина, вольових якостей, почуття національної гідності, створення атмосфери співробітництва та взаємодії в поєднанні з художньо-практичною діяльністю з ліплення, і роботи з різними пластичними масами проводиться через духовний розвиток світогляду.

Зображувальна діяльність дітей дає можливість відтворення уявлень дитини про оточуючий світ. Своєрідність ліплення полягає у тому, що за допомогою цього виду діяльності передається форма предмета в трьох вимірах. У процесі ліплення більше, ніж за будь-якої іншої діяльності обох рук, розвиваються і зміцнюються пальці, особливо великі, вказівні, середні. Щоб засвоїти техніку ліплення, дитині потрібно розвинути спеціальні рухи, які повинні виконуватись з певною силою, точністю, темпом, спрямованістю, плавністю та ритмічністю. Ці якості допоможуть дитині надалі оволодіти різними видами навчальної і трудової діяльності.

Під час підготовки до ліплення вони дістають багато знань про предмет (його назва, форма, будова, колір, призначення); дитина вчиться рахувати, ділити навпіл та на частини. Разом з тим збагачується і розвивається її словник, зв'язна мова, за допомогою якої можна описати образ по пам'яті. Це сприяє розвитку її мислення, уваги, уяви та інших психічних та розумових процесів.

На початковому рівні навчання у дітей є створення загальної уяви про пластилін, мистецтво ліплення з пластиліну, ознайомлення їх з умовами навчання і вимогами до вихованців закладів позашкільної освіти, ознайомлення з правилами техніки безпеки. Учні навчають початковим прийомам основних технік ліплення. Програма спонукає дітей до активних спостережень, розвиває цікавість і любов до доквілля, захоплення ним. Діти творять своє мистецтво у яскравих фарбах і композиціях.

На заняттях гуртка основного рівня підготовки вихованці отримують теоретичні знання і формують практичні навички володіння техніками й технологіями ліплення з пластиліну. У цьому віці у гуртківців виникає внутрішня необхідність глибокого пізнання світу. Учні мають знайти свої улюблені художні техніки, спробувати себе в різних площинах цього мистецтва.

Заняття вищого рівня підготовки сприяють формуванню творчої індивідуальності учнів. У декоративно-прикладній діяльності старшокласників виявляється стійкий інтерес до глибокого вивчення природи та законів її відображення: форми, фактури, кольору; психологічного стану у своїх виробках. У пошуках засобів самоствердження учні вивчають і досліджують нові методи й засоби ліплення. Знайомляться з пластиліном не

як самостійним матеріалом, а як з інструментом (пластилінові моделі) для виготовлення більш художніх творів та скульптур з глини, гіпсу, металу.

Ліплення розвиває не тільки фантазію і творчість, а ще й моторику рук, концентрацію уваги, терпіння, ретельність та самоконтроль, допомагає в ігровій формі засвоїти кольори.

Кольоровий пластилін – улюблений матеріал для творчості наших діток, і не дарма, адже з його допомогою можна створити багато чудернацьких тваринок та істот. Але ліпленням фігурок справа не обмежується – виявляється, що можна також створювати чудові пластилінові картини! Для цього заняття навіть назва є – пластилінографія. Цей вид декоративно-прикладного мистецтва є порівняно новим, але він вже встиг завоювати прихильність багатьох креативних та творчих людей!

РОЗДІЛ I. Пластилін. Властивості. Склад. Методики та техніки ліплення.

1. Історія та виробництво пластиліну.

Переважає більшість дитячих ігор і іграшок поділяються на "хлопчачі" (коліщата, машинки, пружинки) і "дівчачі" (ляльки, їх платтячка й каструльки). Але існують забави для кожної дитини, і однією з них, безумовно, є ліплення з різнобарвного й податливого пластиліну, яке не тільки розвиває координацію пальців, але й сприяє розширенню світогляду, розвитку фантазії й винахідливості дитини.

Состав пластиліну.

Коли пластилін тільки почав входити в побут, його робили з порошку глини, яку заздалегідь очищали і подрібнювали механічним способом. Потім в глину додавали сало, тваринні жири, віск. Ці компоненти не дозволяли глиняній масі засохнути. Технологія виготовлення пластиліну сьогодні зазнала деякі зміни, хоча в принципі вона залишилася тією ж самою : основу виробу складає пластична маса. Нинішній високоякісний пластилін відрізняється досконалішим і складнішим складом. У його виробництві все частіше використовують високомолекулярний поліетилен і каучук. Такий склад дає можливість підвищити робочі якості матеріалу, а також дозволяє запропонувати споживачеві більше колірних рішень. При виготовленні професійного пластиліну, використовованого для скульптурних і модельних робіт, до складу матеріалу включають особливі добавки.

Дитячий пластилін проходить перевірку на безпеку, тому часто його виготовляють з використанням рослинної основи. Дуже цікаво працювати з "розумним" пластиліном, який на дотик в якійсь мірі нагадує жувальну гумку. До його складу входить силікон, завдяки чому пластична маса може рватися, ламатися і перетікати. Є "розумний" пластилін, який здатний міняти свій колір і навіть намагнічуватися. Сьогодні ж існує безліч видів пластиліну для дітей, що відрізняються по складу один від одного. Проте у більшості випадків це: подрібнений глиняний порошок; віск бджолиний; тваринне сало; церезин; колірні барвники - пігменти; вазелін.

Так що ж таке пластилін і кому ми зобов'язані його винаходом?

Пластилін (італ. *plastilina* походить від давньогрецького – ліпний) – матеріал для ліплення, що виготовляється з очищеної й тонкоподрібненої глини з додаванням воску, жирів, барвників і деяких інших речовин, які перешкоджають висиханню.

Єдиної думки про те, кого саме можна вважати винахідником пластиліну, немає. У Німеччині ним уважають Франца Колба (патент 1880 року), у

Великобританії – Вільяма Харбутта (патент 1899 року). Існують і інші версії. Проте, більшість сходяться в думці, що пластилін наприкінці ХІХ століття вперше виготовив мюнхенський аптекар Франц Колб.

До винаходу Франца Колба ліпленням займалися в основному професіонали: художники й скульптори, робочим матеріалом яких була природна глина, головні недоліки якої – низька стійкість до висихання й перепаду температури. Більшість митців працювали в студіях, що розташовувалися на просторах й добре освітлюваних, але погано опалюваних горищах або мансардах. Узимку виготовлена із глини модель майбутньої скульптури, залишаючись у холодній майстерні, замерзала, а якщо навіть потім і відтавала, то працювати з нею вже було неможливо. Серед друзів Колба було чимало художників і скульпторів. Щоб допомогти їм, Колб після багатьох експериментів у 1880 р. розробив матеріал, названий ним Kunst-Modellierton (глина для ліплення витворів мистецтва). Через десять років він заснував компанію Franz Kolb Nachf з виробництва матеріалу для ліплення під торговельною маркою "Plastilin".

Англієць Вільям Харбутт у 1899 р. запатентував винайдену ним "глину, що ніколи не висихає", під назвою "Plasticine". Розроблена ним композиція була сірого кольору, однак у продаж вона надійшла вже в чотирьох кольорах, а незабаром її кольорова гама розширилася ще більше. У 1900 році Харбутт заснував свою фабрику, яка проіснувала до пожежі 1968 року, після якої виробництво "пластицину" було переведено до Таїланду. "Пластилін" Франца Колба під назвою "Мюнхенський художній пластилін" також випускається.

...Сьогодні слово "пластилін" є загальноживаним у багатьох країнах, у тому числі в Німеччині, Росії, Україні. У СРСР випускали два основні види пластиліну: твердий (скульптурний) сірого або зеленого кольору, і м'який (дитячий), різнокольоровий. Різниця в основних властивостях пластилінів цих видів досягалася за рахунок додавання до вихідної сировини різної кількості машинної оливи, завдяки якій "радянський" пластилін мав характерний запах. Сьогодні для виготовлення дитячого пластиліну відповідальні виробники використовують не машинну оливу, а рослинні або тваринні жири.

Скульптурний (твердий) пластилін, на відміну від дитячого, краще тримає форму, дає змогу проробляти досить дрібні деталі моделі, у тому числі й скульптурної мініатюри, не залишає плям і не прилипає до рук.

Пластилін використовується не тільки дітьми, художниками, скульпторами й архітекторами, але навіть військовими, інженерами й винахідниками. За допомогою пластиліну видатні полководці ХХ сторіччя моделювали майбутні бої, а вчені, інженери й будівельники розробили перший космічний скафандр, широко відомі сьогодні величні споруди, літаки й автомобілі, а також багато-багато чого іншого...

У деяких випадках вироби з пластиліну настільки досконалі, що виникає бажання зберегти їх якомога довше. Для цього можна використовувати ще один популярний матеріал для ліплення, основними компонентами якого є вода, сіль і пшеничне борошно, і який сьогодні стає все більш популярним, у тому числі й завдяки своїй "екологічності". У 1930-х роках цей матеріал у вигляді пасти випускали в США для очищення шпалер, але виявилось, що школярі охоче використовують його для ліплення. У 1956 році він надійшов у продаж під торговельною маркою Play-Doh. Ця суміш м'якша ніж пластилін і більш зручна для дитячого ліплення, а, крім того, вона достатньо швидко висихає не тільки в печі або духовці, але навіть на відкритому повітрі, що дає змогу надовго зберегти роботи маленького скульптора.

Останніми роками пластилін став дуже популярним серед мультиплікаторів: чого варта тільки одна "Пластилінова ворона"! Не відстають від мультиплікаторів і працівники телебачення: у 2000 році на виставці "Королівського садівничого товариства" британський телепродюсер Джеймс Мей створив "Пластиліновий рай" – сад із пластиліну з квітами, деревом, полуницею й капустою в натуральну величину. Для цього йому знадобилося 2,6 тонни пластиліну 24 кольорів, півтора місяця кропіткої роботи і більше 2000 помічників!

...Якщо дитина ніяк не може впоратися з кольоровим бруском пластиліну, покладіть його в тепле місце. Через кілька хвилин пластилін стає податливим навіть у дитячих пальцях. І хто знає, можливо, саме завдяки пластиліну дитина виросте гідним спадкоємцем Мікеланджело й Родена!

2. Види пластиліну.

- «Класичний» пластилін марки завжди м'який: неважливо, пройшов день або місяць. До того ж він не має запаху і абсолютно нешкідливий, навіть якщо його з'їсти. Різнобарвний матеріал, з якого можна ліпити оригінальні фігурки, стимулює приємний розвиток дрібної моторики.
- Восковий пластилін. Особливої уваги заслуговує пластилін на основі воску, призначений для дітей дошкільного віку, адже створений спеціально для ще не зміцнілих дитячих рук. Він більш м'який і пластичний, безпечний, не залишає жирних плям, не липне до рук і одягу. Слід враховувати, що малюк, зацікавлений яскравим і ароматним об'єктом, захоче його скуштувати «на зуб». У складі цього пластиліну натуральні масла і 100 % бджолиний віск, тому можете не хвилюватися, якщо дитина з'їсть шматочок. Упаковка виготовлена з екологічно чистого матеріалу, що підходить для вторинної переробки і робить цей пластилін абсолютно натуральним продуктом.
- Флуоресцентний пластилін. Усі ми мріяли, щоб наші вироби з пластиліну «оживали». Тепер потрібно лише вимкнути світло — і

завдяки флуоресцентному пластиліну блискучі примари, півмісяць або повне зоряне небо освітять кімнату, роблячи ночі вашої дитини більш комфортними та цікавими. До комплекту входять трафарети, за допомогою яких ви зможете зробити дивовижні фігури.

- А для найменших є спеціальний «надм'який» пластилін. В його основі вода, тому він не липне до рук, а при зберіганні в контейнерах довго залишається вологим і м'яким. Як і класичний пластилін, його можна різати, змішувати відтінки і використовувати з додатковими інструментами для моделювання. Руки і поверхні не бруднить, плям не залишає. Отже, навіть найменші діти з невеликим зусиллям і в ігровій формі вивчать кольори і фігури.
- Неоновий пластилін. А якщо ви любляєте яскраві забарвлення, то варто звернути увагу на неоновий набір пластиліну. Він має насичені кольори, добре змішується з іншим пластиліном і подарує незвичайний вигляд вашим виробам.
- Індустріальний пластилін, який стане в пригоді мультиплікаторам, дизайнерам, архітекторам: з нього можна робити прототипи, мультиплікаційних героїв, моделі будинків, манекени тощо. Пластилін у формі сірого бруска виготовлено з воску, масла, крейди і порошкоподібних пігментів. Використання і застосування індустріального пластиліну можна знайти в багатьох галузях досліджень або промисловості: від автомобілебудування до виробництва анімаційних фільмів.
- Спеціальний пластилін для флористів. Ікебани з ним стануть більш цікавими, він ідеальний для декоративного проектування сухоцвітів.
- Плавучий пластилін. Це надлегкий пластилін, вироби з якого не тонуть. Каченята, невеликі скульптури, красиві предмети декору легко зможуть плавати в ємності з водою. Іграшки-саморобки можна взяти з собою у ванну і перетворити звичайне купання у веселу гру. Пластилін володіє відмінними пластичними властивостями, добре розм'якшується, не липне до рук і має яскравий соковитий колір. Воду не фарбує, тож вона залишається чистою.

3. Методика навчання та технічні прийоми ліплення

Зображувальна діяльність дітей включає такі види занять, як малювання, ліплення, аплікація. Кожен з цих видів має свої можливості у відтворенні уявлень дитини про оточуючий світ.

Своєрідність ліплення полягає у тому, що за допомогою цього виду діяльності передається форма предмета в трьох вимірах.

Діти з задоволенням ліплять людей, тварин, посуд, транспортні засоби, овочі, фрукти, іграшки. Предмети, які вони створюють, використовуються в ігровій діяльності.

Ознайомлюючи дітей з деякими зразками скульптури і декоративно-прикладного мистецтва, ми виховуємо в них любов і повагу до людей, що створили ці чудові речі.

Ліплення допомагає виховати цікавість до образотворчої діяльності. Дитина ставить перед собою певну мету і доводить почату справу до кінця, а це сприяє розвитку організованості, цілеспрямованості і наполегливості, дисциплінує її. Дорослим потрібно пам'ятати, що вони повинні навчати дитину ліпити, а не зробити з неї скульптора, і ліплення не самоціль, а лише засіб всебічного розвитку і виховання. Передбачено ускладнення технічних прийомів. Це дасть змогу дорослим вибрати тему для роботи з дітьми відповідно їх вікові та уміння.

Якісний пластилін для дітей повинен бути м'яким і податливим, не кришиться, не сохнути на повітрі, а також легко з'єднуватися між собою, перетворюючись у бажані для дитини об'єкти. Якщо матеріал не буде володіти цими якостями, дитина може швидко втратити інтерес до процесу, бо він потребуватиме занадто багато зусиль порівняно з іншими іграшками. Саме бажання зберегти інтерес до цієї забави спонукав працівників Wecks Plastilin постійно вдосконалювати свою продукцію, щоб вона не втрачала актуальності.

Для дітей трьох-чотирьох років рекомендується ліпити: стовпчики, апельсини, вишеньки, бублики, кренделі, коржики, пиріжки, вареники та ін. На наших сторінках показані такі прийоми ліплення, як розкочування глини прямими і колоподібними рухами рук, розплющування глини (палички, бублики, кренделі, пташки, неваляйки, гриби), відтягування невеличких частин (дзьоб, хвіст та ін.).

Для роботи з дітьми п'яти років рекомендується ліпити: яблучко, моркву, мисочку, тарілочку, чашечку, стакан, пташку та ін., де в основні ліплення предметів лежать форми циліндра, конуса (овочі, фрукти, іграшки та ін.), наводяться такі прийоми ліплення, як заокруглення та загострення (морква, літак), вдавлення (кошик, чашечка, блюдце), загинання країв, з'єднання частин, поділ глини на частини та з'єднання їх прикладанням, притискуванням, примазуванням.

Для дітей шести-семи років рекомендується ліпити: півника, курочку, качку, гусака, лебедя, пташку на підставці, синицю, снігура, білочку, зайчика, котика, собачку, лисичку, собачку, ведмедика, та ін., які демонструють різні способи ліплення: конструктивний, пластичний, комбінований, показано прийоми згладжування, щільного з'єднання частин, наводяться зразки як прикрасити та розмалювати іграшку чи предмет, як прикрасити та виділити в окремих предметах дрібні частини стекою, щоб передати характерні ознаки, обсяг, динаміку, пропорції та ін.

Тут наводяться лише орієнтовні приклади. Дорослий має змогу творчо вибрати тему заняття, враховуючи інтереси дітей, наявність знань і вмінь, раніше здобутих. Успіх розв'язання навчальних завдань здебільшого визначається правильною організацією роботи з дітьми і чітко продуманою системою поєднання занять різного типу.

Використовуються два типи занять з ліплення: на тему, запропоновану педагогом (вивчення нового матеріалу, повторення пройденого), і на тему, вибрану дитиною (за її задумом).

Центральне місце у першому випадку відводиться засвоєнню нового програмного матеріалу. У присутності дітей дорослий ліпить зразок, розповідає про прийоми роботи і її порядковість. Кожну дію педагог підкреслює словами, рухами рук та пальців. На заняттях з ліплення, де діти закріплюють раніше набуті знання, дорослий використовує частковий показ лише тієї частини предмета, яку діти не знають чи погано засвоїли, ставить завдання побудувати композицію, запам'ятати предмети їх по пам'яті.

На заняттях другого типу – за задумом – діти самостійно, ґрунтуючись на своїх знаннях та вміннях, обирають тему, продумують композицію, визначають послідовність роботи, шукаючи прийоми виконання. Мета цих занять – розвиток самостійності, ініціативи і творчих здібностей дітей. Проведення їх дає змогу виявити інтереси дітей, ступінь розвитку їх творчих задумів, оволодіння зображувальними вміннями та навичками.

У роботі з дітьми дошкільного віку значне місце відводиться ліплення з натури. Критерієм оцінки таких робіт є подібність натури. Дитина вивчає предмет, виявляє основну форму, будову, пропорції, співвідношення частин, характерні особливості, прийоми ліплення предмета. Якщо виникає необхідність, педагог показує окремим дітям прийоми ліплення на окремому шматочку глини.

Досить популярне і сюжетне ліплення. Діти старшого дошкільного віку роблять багатофігурні композиції, прагнуть зображувати людей, тварин у різних позах. Це здебільшого нескладні побутові сценки, епізоди казок та ін.

У роботі з дітьми різного віку можна використати такі способи ліплення: конструктивний, пластичний і комбінований.

Конструктивний – найпростіший з них. Предмет ліпиться з окремих частин. наприклад, пташка: спочатку ліпиться тулуб, голівка, підставка, а далі з'єднуються усі частини і надають фігурці характерних ознак. Конструктивним способом ліплення діти користуються в молодшій групі дитячого садка.

Цей спосіб застосовується надалі в усіх вікових групах, але кількість деталей збільшується, а прийоми з'єднання частин ускладнюються.

Пластичний спосіб складніший. Це ліплення із цілого шматку глини, з якого відтягуються усі дрібні деталі, частини тіла та ін. Починають діти ліпити цим способом з середньої групи (овочі, фрукти, іграшки). Наприклад, під час ліплення мишки із загального шматочка глини дитина утворює потрібну форму, відтягує мордочку, вухка, хвостик, лапки та за допомогою стеки надає їй характерних ознак. Пластичним способом діти ліплять

протягом усього дошкільного віку. В збірці подано зразки виготовлення предметів цим способом, це: качка, свинка та ін.

Комбінований спосіб поєднує в собі і ліплення з цілого шматка глини і з окремих деталей або частин. Наприклад, із шматка глини ліпимо частину курочки: тулуб, голову, а дрібні деталі та підставку готуємо окремо, а потім з'єднуємо їх. Зразки: півник, курочка, гусак, зайчик, крокодил, соболь, кенгуру, черепаха та ін.

Крім того, під час виготовлення птахів, тварин, людей користуються прийомами *рельєфного ліплення*: невеличкі шматочки глини або пластиліну накладаються на основну форму, а потім стекою або пальцями примазуються. Після чого виробу надають потрібної форми, це: синиця, снігур, Снігуронька, дід Мороз, виноград.

Пластилін не такий пластичний, як глина, та він дає змогу створювати кольорові композиції з окремих предметів, іграшок та ін. Він гірше піддається обробці, потребує розігрівання, гірше змивається водою і залишає жирні плями. У тому разі, коли глину придбати неможливо, використовують пластилін. Для того щоб виріб з нього довго зберігав свою форму, не брався до рук, був твердішим, його обсипають борошном. Після того, як борошно вбере у себе жир з пластиліну, вибір можна розфарбувати і покрити лаком.

Столи на яких працюватимуть діти, накривають клейонкою. Для кожної дитини має бути підкладна дошка, на якій ліплять і просушують предмети. Середній її розмір 20х20см. Виготовляють її з фанери або цупкого паперу. Вироби, котрі ліплять на підкладних дошках, зручно повертати будь-яким боком до виконавця, що необхідно для надання фігурці об'ємності.

Для роботи з пластиліном слід мати стеку, якою роблять надрізи, знімають зайвий пластилін, загладжують нерівності, з'єднують та виділяють дрібні деталі та ін. Стеки можна придбати у магазині або виготовити їх самим (палички загострюють з одного боку, з другого роблять у вигляді лопатки). Для загладження поверхні виробу використовують мокрі ганчірки або поролон, які кладуть у мисочку для кожної дитини. Вироби з пластиліну вирівнюються стекою або пальцями. Для роботи з ліплення слід мати наочні посібники: іграшки, муляжі, книжкові та журнальні ілюстрації. Такими посібниками можуть бути натуральні предмети (овочі, фрукти, гриби, посуд та ін.), предмети, які зробила вихователь.

Вміння й навички з ліплення, якими має оволодіти дитина на кожному віковому етапі.

Так, *дітей третього року життя* педагог навчає:

-відривати шматочки глини і коловими рухами обох рук утворювати нескладні предмети з глини (цукерки, кульки, горішки), розривати глину на частини, м'яти, розкочувати і розплющувати її долонями; ділити глину на частини і прямими рухами рук, утворювати нескладні предмети (стовпчики, сосиски, цукерки); розкочувати глину прямими рухами рук і утворювати стовпчики, краї яких з'єднувати (бублики);

- розкочувати глину коловими рухами рук та сплющувати між долонями, утворюючи дископодібні форми (пиріжки, коржики, котлети та ін.);
- ділити глину на 2-3 частини, розкочувати її прямими та коловими рухами і ліпити нескладні предмети (гриб, пташка, зайчик, неваляйка).

Для дитини четвертого року життя, яка вже має певну досвід роботи з глиною, цю роботу потрібно дещо ускладнити, одночасно закріплюючи навички, котрі вона придбала у попередній групі:

- ділити глину на частини та розкочувати її між долонями прямими рухами рук, утворюючи нескладні предмети (стовпчики, ковбаски, рогалики, цукерки);
- розкочувати глину коловими рухами рук та утворювати різні предмети (горішки, цукерки, м'ячі);
- розплющувати глину, утворюючи диск, і на основі цієї форми ліпити нескладні предмети (пиріжки, вареники, котлети), згинати і защипувати форму пальцями рук;
- ділити глину на 2-3 частини та ліпити предмети, в основі яких лежить куля (башточка, матрешка-неваляйка, пташка), диск та циліндр (гриб);
- з'єднувати частини прикладанням та притисканням.

З дітьми п'ятого року життя повторюють і закріплюють набуті раніше знання та уміння, а крім того, їм дають нові знання та уміння, а саме:

- ділити глину на частини і утворювати нескладні предмети, в основі яких лежить куля (горіх, яблучко);
- утворювати предмети, в основі яких лежить циліндр (огірок);
- розкочувати глину прямими рухами рук та утворювати овоїдну форму і на основі цієї форми ліпити такі предмети: слива, лимон, груша;
- загострювати та заокруглювати предмети;
- розкочувати глину коловими рухами рук, розплющувати, загинати, защипувати краї, вдавлювати глину пальцями і утворювати такі предмети:
  - мисочка, чашечка, рибка, грибок, кошик, пиріжки, варенички;
  - ділити глину на частини і з'єднувати їх у ціле прикладанням і натисканням, примазуванням (лялька-неваляйка, сніговик, пташка, зайчик).

З дітьми шостого року життя, як і в попередніх вікових групах, спочатку повторюють та закріплюють навички та уміння, а потім вводять нові завдання:

- ділити глину на 3-4 частини і утворювати нескладні предмети, в основі яких лежить куля, циліндр, конус (ліплення овочів, фруктів, їжачка, мишки, котика, лисички);
- ліпити частини в основі яких лежить диск (тарілочка, чашечка);
- ліпити предмети комбінованими і пластичними способами, прийомам міцного з'єднання деталей, згладжування поверхні пальцями, стекою та зволоженою ганчіркою (собака, зайчик, білочка, літак, черепаха, курочка, півник, пташка – свистулька, лисичка та ін.).

Дорослий звертає увагу на те, щоб дитина передавала характерні ознаки предметів, їх форму, дотримувалася пропорцій і використовувала засвоєні навички та уміння: скочування, сплющення, вдавлювання, витягування, загинання, примазування тощо.

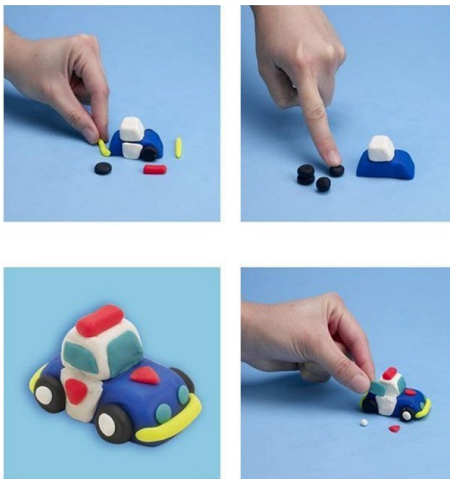
РОЗДІЛ II. Об'ємні фігурки з пластиліну для початківців.

Пластилін — найкраща розвиваюча іграшка. Її легко підправити, якщо під час створення з'явилися нерівності, і перетворити на зовсім іншу фігурку

Як зробити з пластиліну машину

Виготовляємо гоночний автомобіль з пластиліну

1. Зліпи з пластиліну блакитного кольору брусок з заокругленими кутами. Передня частина машини буде трішки вужчою.
  2. Розкачай блакитний, білий та чорний пластилін у тонкі млинці та виріж деталі машини.
  3. З чорного пластиліну скачай невеличку кульку, прикріпи до неї білий прямокутник. Це шлем гонщика.
  4. З'єднай усі деталі, як показано на малюнку.
- Вуаля! Спортивний автомобіль готовий.

Виготовляємо вантажівку з пластиліну

Тут все надзвичайно просто:

1. Візьми два шматочки пластиліну різних кольорів та зліпи кабіну і кузов. З сірого пластиліну виготов невеличкі кульки та дещо сплющ їх. Це колеса вантажівки.
2. З'єднай усі деталі разом.
3. Вантажівка готова.

Виготовляємо пікап з пластиліну

1. Виготов деталі автомобіля, показані на фото.
2. З'єднай частини пікапа разом. За допомогою стеки зроби насічки-вікна.
3. Пікап готовий!

<https://youtu.be/1Uc1nH6zbHU> =ліпимо з пластиліну машини

<https://youtu.be/a8Q2USBo3pg> - підводний човен-

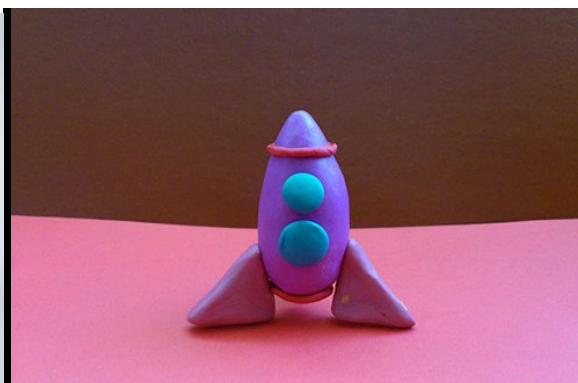
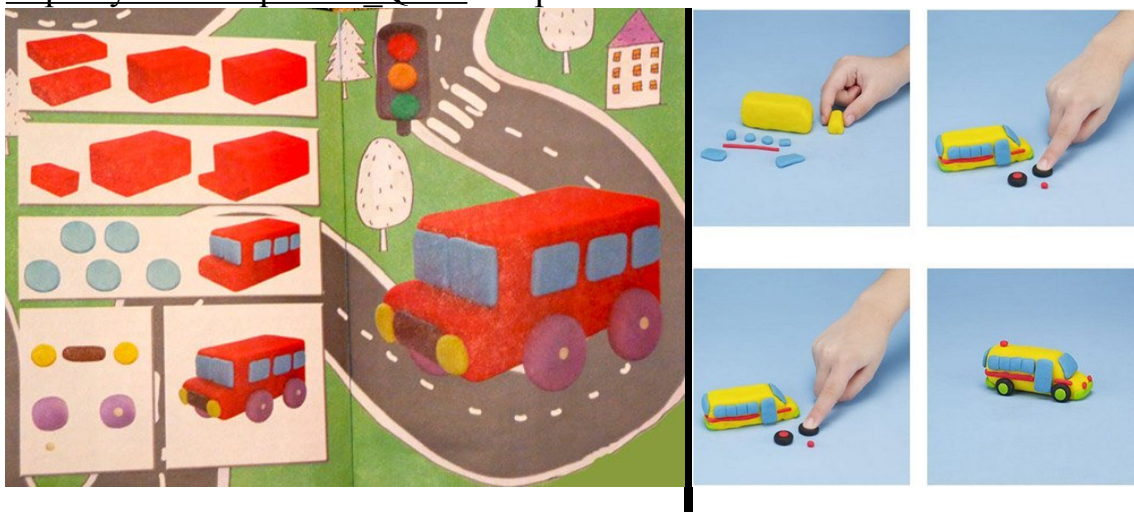
<https://youtu.be/b0kltbKrcvw> - автобус-

<https://pustunchik.ua/ua/treasure/tools/podelki-iz-plastilina/figurky-z-plastylinu> - ліпимо різні машини

<https://youtu.be/5LgJzx-cuO8> ракета

<https://youtu.be/Xb22X8B330E> -велосипед

https://youtu.be/qGL1Y_Q2tl0 - паровоз

Літимо підводний човен з пластиліну

Якщо вам з друзями подбається влаштувати військові баталії, окрім кораблів, танків та літаків, Тобі неодмінно знадобиться підводний човен — аби непомітно підкрастися до ворожого флоту «під водою» та завдати вирішального удару.

Давай зліпимо підводний човен з пластиліну . Це дуже легко.

1. Виліпи усі деталі підводного човна, як показано на малюнку.
  2. За допомогою гострого кінця ручки (без пасти), або паличок для суши зроби вікна-ілюмінатори.
  3. Щільно з'єднай корпус підводного човна, вікно та дах.
  4. З невеличкого товстого джгутика та двох тоненьких зроби перископ.
- Прикрась підводний човен дрібними деталями на свій розсуд.
Ура! Військова субмарина готова.

Як виготовити з пластиліну літак

Твої очі теж захоплено розширюються, коли в небі зовсім поруч мчить літак? А, може, Ти вже давно мрієш стати пілотом? Давай зліпимо яскравий літак з пластиліну для уявних навколосвітніх подорожей, і, можливо, зробимо Твою мрію на крок ближчою.

1. З різнокольорового пластиліну виготов заготовки деталей літака.
2. Жовтий джгутик обкрути навколо товстих заготово
3. Розплющ жовту смужку пластиліну і надійно з'єднай з крилами та корпусом літака, розтерши межі деталей. У Тебе вийде своєрідний камуфляж.
4. З зеленого пластиліну виготов гвинт. Червоні кульки розплющ та виріж зірочки. Замість них із синього та жовтого кольорів можеш зробити інший розпізнавальний знак для літака — прапор України . Не забудь про кабіну пілота. Вона буде виготовлена з білого пластиліну.
5. З'єднай частини літака разом.

Якщо якась деталь фігурки з пластиліну ну ніяк не хоче триматися на місці й постійно відвалюється, з'єднай її з основою за допомогою зубочистки.

Ось такий чудовий, а, може, навіть кращий, літачок у Тебе повинен вийти.

Кораблик з пластиліну та горіхової шкаралупи

Виготовити кораблики з пластиліну та природного матеріалу. Ці чарівні осінні вироби з пластиліну кого завгодно змусять замилуватися, особливо якщо пустити їх за водою у річку або швидкий струмочок.

Тобі знадобляться: пластилін, горіхова шкаралупа, листочки дерев, тоненькі палички-щогли.

1. Розколи горіх на дві частини та вичисти серединку.
2. На дно горіхового кораблика приліпи клубочок пластиліну, встав паличку-щоглу з листочком-вітрилом. Зверху прикріпи ще одну пластилінову кульку.
3. Листочок обирай на свій розсуд. На щастя, осінь подарувала нам багатий вибір. А якщо візьмеш паличку з ягідкою, то щогла буде прикрашена червоними прапорцем.

Виготовлення пластилінового кораблика
Матеріали: пластилін, зубочистки, монети.

Наступний барвистий кораблик виготовити дуже просто! З синього пластиліну зроби коритце. Зверху обгорни тонкою жовтою смужкою пластиліну. З червоного пластилінового кружечка зроби трикутник-вітрило. Прикріпи його до корпусу зубочисткою або паличкою від цукерка. Прикрасити кораблик можна хвилястою тасьмою, декоративними камінцями, будь-якою крупою, або фігурками з пластиліну, зробленими власноруч.

Також з пластиліну можна зробити різні фігурки тварин.

РОЗДІЛ III: Пластилінові картини

Кольоровий пластилін – улюблений матеріал для творчості наших дітей, і не дарма, адже з його допомогою можна створити багато чудернацьких тваринок та істот. Але ліпленням фігурок справа не обмежується – виявляється, що можна також створювати чудові пластилінові картини! Для цього заняття навіть назва є – **пластилінографія**. Цей вид декоративно-прикладного мистецтва є порівняно новим, але він вже встиг завоювати прихильність багатьох креативних та творчих людей!

Матеріали:

- Цупкий папір або картон (для основи)
- Дощечка для розкачування пластиліну
- Ємкість з водою, у якій ви будете змочувати руки
- Набір кольорового пластиліну
- Стеки різної форми (для нарізки)

- Бісер, пастки та намистини для прикраси
- Маркери тоний та товстий
- Рамка зі склом
- Кольоровий папір на підкладку
- Ізоляційна стрічка або скотч
- Тканина для підкладки під скло

3.1. Пластилінові картини на картоні. Рельєфні зображення

1. Для початку роботи олівцем нанести на основу контури майбутнього малюнка.

2. Потім заповнити їх кольором. Для цього слід відокремити від бруска пластиліну невеликий шматочок і, використовуючи різні техніки ліплення (розкочування, сплющення, прищипування тощо), закріпити його на папері чи картоні

3. Для отримання красивих м'яких переходів кольору два (не більше!) відтінки пластиліну можна змішати прямо в руках. Якщо потрібно домогтися більш яскравого та насиченого кольору, до нього можна примішати трішки чорного пластиліну.

4. Пластилінові картини можуть бути гладкими та рельєфними, із великою кількістю об'ємних деталей. Експериментуйте, знаходьте власну техніку й розкривайтеся у творчості!

3.2. Рельєфні картини на CD дисках, або вінілових пластинках.

Принцип виготовлення таких картин такий, як і на картоні.

1. Рекомендовано брати восковий м'який пластилін – він краще кріпиться на гладку поверхню диска.
2. Необов'язково заповнювати всю поверхню пластиліном – незаймані поверхні утворюють нестандартний фон.
3. Якщо ми вирішили покривати всю поверхню пластиліном рекомендовано перед початком роботи покрити диск акриловою фарбою. Детальніше ви можете побачити виконання картини за посиланням: <https://youtu.be/wRWlcas60Ls> - відео урок з ліплення на сд-дисках

3.3. Малювання пластиліном на склі.

Цей вид роботи відрізняється від попередніх двох тим, що картина виконується навиворіт – тобто поверхня майбутнього виробу буде гладенька та схована по верхньою скла, що буде захищати виріб від зіпсування та пилу.

1. Матеріали та інструменти для роботи:

- Ємкість з водою, у якій ви будете змочувати руки
- Набір кольорового пластиліну
- Стеки різної форми (для нарізки)

- Маркер чорний тонкий та товстий
- Рамка зі склом
- Кольоровий папір на підкладку
- Ескіз малюнка на білому папері
- Ізоляційна стрічка або скотч
- Тканина для підкладки під скло

2. Ізоляційну стрічку наклеюємо на краї скла для безпеки, розміщаємо ескіз малюнка під скло

3. Маркером промальовуємо контури. Додаємо пейзаж або деталі за бажанням.

4. Починаємо з приклеювання дрібних деталей – очі, пелюстки та серединки квітів, камінці, гілочки. (Вид з вивороту та лиця)

5. Покриваємо пластиліном незакриті поверхні малюнку. Для ефекту відтінків волосся, голки та листя на деревах частково змішуємо різними кольорами пластиліну. (Вид з вивороту та лиця)

6. Підбираємо кольоровий папір для фону з вивороту.

7. Закріплюємо картину в рамці.

РОЗДІЛ IV. Пластилінова скульптура на каркасі.

Необхідні матеріали: скульптурний пластилін, дерев'яні дощечки, алюмінієва і тонка мідна дрот для каркаса, гвоздики 30 мм і (або) меблеві скріпки не менше 8 мм, борошно або тальк, водоемульсійна фарба, гуашеві або акрилові фарби, дерев'яні шпательки, шматочки картону або шпону, клей.

1. Створення кольорової об'ємної скульптури почнемо з розробки ескізу. Можна підібрати відповідні фотографії в журналах, можна керуватися

лише власною фантазією, головне - створити динамічний, емоційний образ, над якою Вам буде цікаво працювати.

2. Матеріалом для створення фігурок ми вибрали скульптурний пластилін бежевого або оливкового кольору (це не важливо).

З м'якого алюмінієвого дроту за допомогою тонкогубцев виготовляємо каркас майбутньої скульптури: шматок дроту довжиною 70-80см перегинаємо навпіл. Петля у місці згину - майбутня голова. На кінцях дроту формуємо дві петлі для кріплення до дошки. З цієї ж дроту формуємо контури тіла (плечі, об'єм грудей, талії, стегна), обмотуючи і скріплюючи їх в потрібних місцях тонким дротом. Можна так само використовувати скотч. Шматок дроту довжиною 30-35см прикріплюємо до плечей - це руки. Надаємо динамізм фігурі: згинаємо ноги в колінах і руки в ліктях, згинаємо торс і шию, керуючись своїм ескізом. Петлі на кінцях дроту повертаємо перпендикулярно до фігури, щоб вона зручно «встала» на дошці-основі. З допомогою степплера чи цвяхів і молотка прикріплюємо кожен ногу до дошки в 3-5 місцях.

3. **Важливо:** щоб скульптура була стійка і не гойдалася, треба щоб вона фіксувалася на дошці не менш ніж двома (а краще три) добре закріпленими точками.

Тепер формуємо основні обсяги скульптури. В голову і торс для зменшення ваги можна вкласти шматочки пінопласту або пробки, пом'ятий фольгу або папір, скручену нитками або скотчем. Розім'яту пластилін накладаємо на каркас і моделюємо тіло фігурки, керуючись своїм ескізом і атласом по анатомії.

4. Ліпимо обличчя та волосся або головний убір, кисті рук і взуття, формуємо деталі одягу. Виготовляємо з картону або шпону додаткові деталі: лижі, скрипку, гітару і т.д. Покриваємо пластиліном додаткові деталі, а так само підстава, щоб приховати місця прикріплення скульптури. В роботі постійно звіряємося з ескізом.

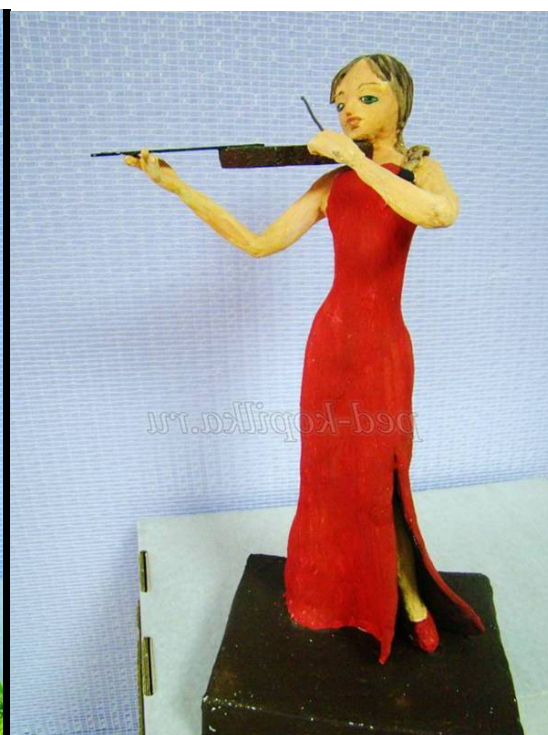

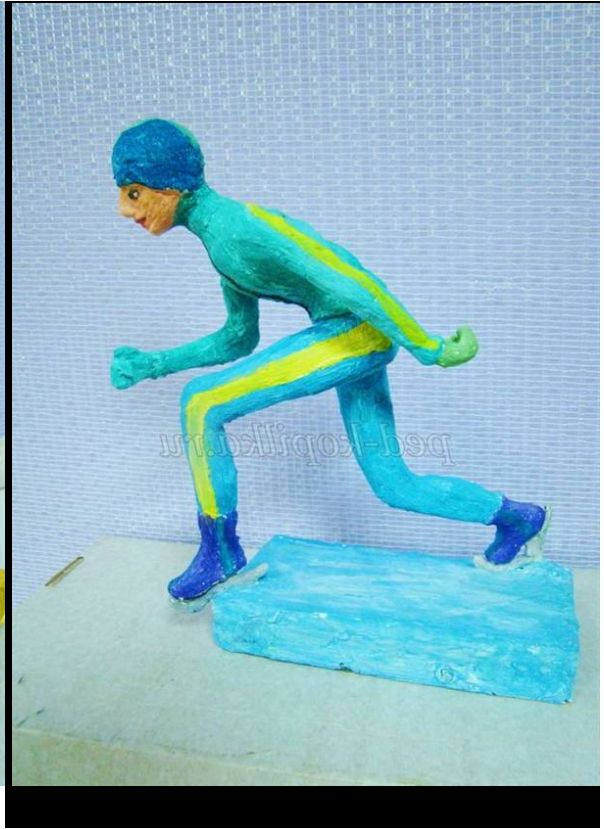
5. Припудрюємо пластилінові фігурки борошном або тальком. Грунтуємо скульптури водоемульсійною фарбою за допомогою щетинною кисті, починаючи з важкодоступних місць: в розрізах одягу, під волоссям, під пахвами і т.д.

6. **Важливо:** фарба повинна бути досить густою. Для цього її добре перемішайте, піднявши з дна банки. Жорсткої пензлем рівномірно втирайте її в поверхню пластиліну, щоб не було грудок. При необхідності, після висихання пройдіть другим шаром.

Офарблюємо і розписуємо фігури у відповідності зі своєю фантазією. У гуашеві фарби краще додавати клей ПВА. Приклеюємо додаткові деталі: гітару, повіді і т.д.

Література:

1. Лепнін Віктор, Ліпимо з пластиліну, Клуб сімейного дозвілля, Харків, 2012
2. Фрейдман О., Пластилінові фігурки тварин. Крок за кроком, СКІФ, Донецьк, 2009, 64 с.
3. Васильев Д.В., Мир парусов. Плавающие модели, «Кристалл», Санкт-Петербург, 1998,
4. Коновалов М.А., Солдатики из олова – это просто здорово!, Академия развития К , Ярославль, 2000
5. Чернова Е.В., Пластилиновые картины. Город мастеров, «Феникс», Ростов-на-Дону, 2006
6. Интернет ресурс:

<https://kpi.ua/clay>

<https://erc.ua/erc-reviews/18783/becks-plastilin-charivnii-svit-plastilinu/>

<https://youtu.be/veCOEGQpOYg> - жирафа

<https://youtu.be/7EAxQs1DskQ> - рибка

<https://youtu.be/o0o6fx5OJh0> -лев

<http://dnz53.cv.ua/index.php/na-dopomohu-molodomu-pedahohu/metodyka-navchannia-liplennia>

<http://ped-kopilka.com.ua/detskoe-tvorchestvo/plastilinografija-dlja-shkolnikov/skulptura-iz-plastilina-svoimi-rukami.html> - скульптура з пластиліну